

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri
Theologi, Jnstitvtiones Morales**

In Qvbvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

25. De Summi Pontificis potestate in Paganos, & eos qui sunt Christianæ
fidei & religionis exortes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

poignanti gladium pecuniam promisit: cunque nullus domiticorum obtemperaret: medicorum consilio cibo & posu: quamdui morbis, & doloribus tantis conficitur, abstinuit: cumque hoc potius morbum augeret, quam salutem afferret, aut cruciatus, & dolores mitigare: tandem supra omnium hominum opinionem crudeliter infelicem vitam cum morte commutauit. Ex Dionae Cassio, Aelio Spartiano, Aurelio Victor, & Eutropio.

M. Antonius Verus apoplexia correpsit, cum per triduum mutus decubuisse, tandem extinctus est in Pannonia. Ex Eutropio, & alio. Refert itidem Beda propter Polycarpi, & Pionii martyrum in Asia eius editio patrum, aliorumque plurimorum, qui in Gallia sanguinem pro Christo fuderunt securum esse quasi cardium vindicem, atrocem pestilenciam, quae multas provincias, maxime veteri Italiani, & Romanam vastauit. Ab armis, inquit Aurel. Victor, quies nunguam erat, perque omnem Orientem, Illyricum, Italiam, & Galliam bella feruebant, terram non sine interitu cunctatum, inundatione flumen, lues crebre, locustarum species agri infesta, pressus ut prope nihil, quo summis angoribus attiri mortales solent, dicit, sen cogitari queat, quod non, illo regnante sequitur. Auctor est etiam Eusebius, anno ultimo Antonini Smyram Asia vrbem, in qua Polycarpus, & alii plurimi passi fuerunt, terramoto contulisse.

Severus Imperator, eum regnum feliciter primum administrasset, postquam in Christians persecutionem mouit, in statice rerum suarum successus videtur variis & continuis periculis, & bellis distracti copit: tandem membrum omnium dolore confectus, venenum postraluit.

Maximinus infelicitate quoque perit in odium eius Senatus Rom. ipso viuo, alios Imperatores designauit: exercitus ab eo in Africa defecit: tandem vix completo triennio, una cum filio adhuc puer a suis militibus discipitur, clamantibus cunctis militari ioco: ex pessimo genere nec catulum quidem habendum. Postea omnes qui amici eius fuisse videbantur, capti, occisi, & traecti in cloacis abiecti sunt. Aurelius Victor, & Iulius Capitolinus.

Decius, cum nec biconium quidem integrum imperasset, mox una cum liberis occisus est, ex Euseb.

Valerianus in Persicatu bellum profectus, viuis venit in hostium manus, & capitus a Sapori Perseorum rege, & captiuus senex factus, ipsi regi Sapori pro scabello feruiebat: ipse enim huius accius regem Saporem a sensu in equum, non manu sua, sed dorso attollit, infamis offici damnationem fortis donec virit, ignominiosissima apud Persas feruitur confenuit: scribit Eusebius in sermone ad Conuentum Sanctorum cum iussum a rege, excoriat. Sed & tu, inquit Eusebius, Valeriane, quoniam tandem homisdiolorum sauitum erga Dei subditos exercuisti, iustum Dei iudicium declarasti, dum captiuus ac vinculus, una cum ipsa purpura, ac reliquo Imperatorio ornatus abductus, ac tandem a Sapore Perseorum rege excoriarari iussus; & sole conditus perpetuum infelicitatis tropossum erexit.

Aurelianus, teste Euseb. lib. 7 Historia cap. 30. cum edita contra Christians promulgasset, & sua subscriptione firmare tentasset, diuinatus impia eius dextera turbata est: & morte subita condemnatur, qui de prius morte cogitabat. Alibi dicit idem Eusebius, fulmine repente conterritum a persequendis Christians abstinuisse, sed tandem a suis oculis esse. Conueniunt omnes, Vopiscus Aurelius Victor, & Eutropius, eum ministrorum suorum fraude extinctum perire.

Dioctrianus, inquit Nicophorus, lib. 7 Historia cap. 20. divinitus expeditus plagi, toto primum corpore tumorem ingenitem concepit: quo deinde varie dissoluto, lente ita emaneuit, ut blasphemata eius, & impia lingua, quae iniuriam in altum euomuerat, intra fauces ipsius verium vim perferret, qui ex ore illius prorepentes, locore pessimo locum habitationis omninem replebant: postrem o more canis, quam maxime larvatus sceleratam & nefariam cum quadam violencia animam exhalauit. Nicophorus. Alii testantur, eum metu, quo litteras minaces a Constantino

& Licinio accepisset, venenum haubisse. Alii vero dicunt, Senatus consulo interfecitum fuisse.

M. Maximus Herculeus Diocletiani in Imperio collega, teste Ioanne Zonara, gladio sibi necem concavit.

Galecius Maximinus, inquit Euseb. lib. 2. His cap. 11. vltione diuina correpsit: est: n. mille, qui etis, & signatis canibus incedebat superbus: inflatus subito vultus, suffit usque distenditur: in profundiioribus denique peccoris partibus orbitorum vultus totos intrinsecus viscerum fecellit, tunc serpente depascitur: post eriam fistulis quibladum in superficie puerulentis, meatibus adaptatis, de interioribus pretrefacta vulneris venis ebullire coepit: numerus multitudine vermium: fœtor vero tam intolerabilis, ut nullus omnino nec medicorum quidem proprius possit assidere, quod carnes fatis laeta, & in omni luxuria enutrisse graviorum ex corruptione nitore in putredinis exhalauerint. Denique plerisque medicorum, quod nec morbo aliiquid mederit, nec vim fœtoris tollere possit, interfici inbet. In quibus cum quidam in galundus potius, quam medicarum accederet, inspissatus a Deo: Cui, inquit, Imperator, erras, & quod Deus infest, ab hominibus putas posse rurari? Ne huic natus est iste morbus, nequæ medicis curatur, sed recordare, quanum in fructu Dei egredi, quamq[ue] religionem divinam impius, & profanus extollerit: intellige unde tibi sint poscenta remedia. Nam & ego quidam mortuus certe posero, tu tamen à medicis non curaberis. Hancenus Euseb.

Licinius Imperator à Constantino semel arquebicum superatus & vicit, eius mandato interficitur. Et. De eo Euseb. lib. 2. de vita Constantini sic sit: Prosternit hic obdicionem Ecclesie austriacus, sanguine viro um bonorum animum confuscauit; sacra undictamiserum exercuit. [Ecce] enim repetitus abscens medium pudendum locum occupat: inde vasto fistulosum vultus, & sepius mortis vis insanibilis è vesceribus intimis vermiculatio, quanta, quod dici nequit, spirans pestiferum virus scaturiebat.

Iulianus Apostola in Persicam expeditionem profectus, teste Theodoretto, annona penuria laborauit: ipse vero Persi cuiusdam dolo in deserta ductus, conto traectus perire. Eius testatur Euseb. lib. 4. His cap. 7. Sigilla è celo milia vulnerata intermixta nefaria vocem cum paens: Vicisti Galdae, Vicisti: pusillumque proprii ciuitatis aerem proiciens.

Sub Valentio Imperio adeo grande violenta decidit, ut manum globus vhus impleret, & lapidis bus similis esset: multi homines, & immenta interierunt: nec dia multo post, teste Socrate libr. 4. cap. 10. Nicetam ciuitatem Bythinia ingens terra motus subvertit, tandem ipse Valens cum Scythis ad Thraciam congressus, fulo exercitus, Jupiter succubuit: & faga le præcipiens, cum domum quadrangulare ingressus esset, & in acero paleatum se abdidisset, Scythis post victoriam prædas agentibus, & incendiis villas, ipse quoque Valens Imperator inter paleas igni exustus interiit.

C A P. XXV.

De Summi Pontificis potestate in Paganos, & cosqui sunt Christiana Fidei, & Religionis exortes.

Hactenus tractauit de ea potestate, quam habet Rom. Pontifex in sacramento, in articulos, & res Fidei, in ea quæ sunt iuriis diuinis, naturalis, humani, Canonici, vel Civilis: de ea item potestate, quam habet Imperator, Reges, & Principes Christians, in generale Concilium, in totam Ecclesiam Catholicam: superrell militi decendant, quid juris, & potestatis habeat in Pagano, quid itidem in mortuoso.

Primo queritur, An summus Pontifex iure queat compellere Paganos temporalis Ecclesiæ dictioni subiectos ad Christi Fidem accipientiam: Ego de hoc quod loquerejam in Institutionum Moral lib. 3. c. 14. q[uo]d 4. p[ar]t 2.

Secundo queritur, An possit Pontifex Rom. i. 10. lido. Paginas

713

Paganos cogere ad audiendum verbum Dei, quod in sacris litteris vobis, & noui Testamenti continetur? *De hoc quoque libro citato q. 3.*

Tertio queritur, An iidem Pagani auctoritate Papæ possint expelli, & cuncti ex oppidis Ecclesiasticæ temporali ditionis, ex lege & conditione, ut si remanere velint, Christi Domini regione, & sacris imbuantur, datis inducitis, & deliberandi tempore constituto: Sin minus, reliquis sedibus, ad alias se secessum transferant? *De hoc quoque ibidem, q. 4.*

Quarto queritur, An iidem Pagani possint adigi Pontificia auctoritate ad cultum idolorum suorum abiciendum, ad legem naturæ feruandam, ad idolorum aras, delubra, & fana deferranda ad titus superstitiosos responsum, ad omnem deniq; impietatem sacrilegiam repudiandam? *De hoc etiam ibidem, q. 5.*

Sexto queritur, An habeat summus Pontifex auctoritatem, & potestatem inquirendi, & animaduendendi in Paganos temporali ecclesiæ ditioni non subditos, ea præcise ratione, quia infideles sunt. *De hoc similiter ibidem, q. 6.*

Septimo queritur, An penes sumnum Pontificem sit ius, & potestas promulgandi Christi Evangelium ubique gentium, & compellendi infideles Principes ac populos ad audiendum? *De hoc etiam lib. citato, p. 7.*

Octavo queritur, An habeat Romanum Pontificem auctoritas, & potestas concedendi ius Christianis Principibus, quo valcent prædictos Paganos debellare, ex nomine & causa quod Idola, & falsa numina, sive simulacra inianum Deorum venerentur, & colant. *De hoc etiam lib. quæst. 8.*

Nono queritur, An Pagani temporali ecclesiæ ditioni non subditi, quia naturæ leges, & iura perfingunt, valeant auctoritate Papæ compelli ad naturæ ius feruandum. *De hoc etiam lib. q. 9.*

Dicimo queritur, Qajbus in casibus sive causis potestatem habeat summus Pontifex concedendi ius, & facultatem Christianis Principibus, ut valent agere etiam armis contra prædictos Paganos? *De hoc etiam lib. quæst. 10.*

Vndeclimo queritur, An Papa iure tolerare queat superstitionis ritus eorum Paganorum, qui sunt temporali Romanorum ecclesiæ ditioni subiecti? *De hoc lib. citato, q. 11.*

Duodecimo queritur, An auctoritate Papæ possint circumvallam iniuriant Pagani, sive ecclesiæ subiecti, sive non, priuati omni dominio & iurisdictione in Christianos, sibi aliqui subiectos. *De hoc S. Thom. 2. i. quæst. 10. art. 10. & nos quoque supra lib. citato, quæst. 12.*

C A P. XXVI.

Quid iurius, & potestatis habeat Romanus Pontifex in mortuis.

Primo queritur, An aliud possit Romanus Pontifex in eos qui iam vita functi sunt? Respondeo, in personam quidem mortui ius & potestatem nullam habere, quia in illo possit agere, quia mortuus est extra iurisdictionem ecclesiæ, & eius persona morte defuit esse. Item c. a. vobis. de sent. excomm. dicit Innocent III. *Nec obstat quod ecclesia legitur attributa potestas ligandi atque soluendi homines super terram; tanguam non possit soluere, & ligare sub terra sepulcros.* Sicille. Potest tamen agere in cadaue, sive corpus mortui, videlicet ne ei sacra deueni sepulcru, antequam ab ecclesiæ absoluatur, ut colligatur ex cap. à nobis citato. Potest quoque in mortui bona agere Romanus Pontifex, ut videlicet bona eius publicentur, ne transirent ad hæredes. *Glossa in cap. à nobis predicto, in verbo Mortuus.* Sic enim, ut ibi in Glossa, post mortem agitur de matrimonio, propter bona, cap. causam que, quiphi sunt legitimi.

Secundo queritur, An summus Pontifex, sive ecclesia mortuos valcat excommunicare? *De hac re disputatum*

est, ut refert Euagr. libr. 4. his. eccl. c. 37. in Concilio V. Generali vbi plerique sententia posse anathema facti in hereticos post mortem, cum eos confiterentur cum hereti deceſſile. & Gratianus in vi. ramq; partem dicit de hac controverſia 1. 4. q. 11. per aliquot capita. Dux fuit sententia: Una est assertio vna, posse hereticos mortuos excommunicari. *Glossa & Panorm. in c. si quis de heret. Ludouici Rom. in singulari 7. 25. & altera glossa in cap. Iudai 2. de Iudeis, Gabriel in 4. dislin. 18. q. 2. art. 2. Concluſ. 5. Coroll. 4. Tabien in verbo, Excommunicatione 4. num. 1.*

Altera est sententia dicentium, non posse excommunicari. *Sorius in 4. dislin. 12. q. 1. art. 1. ad finem, Silvestris excommunicatio 1. §. 7. Rauarri in Manuelli c. 27. n. 17. A. pionis Caffr. lib. 2. de Heret. puniit. c. 19. & 20. Couarr. n. 6. Almamater de sent. excom. part. 1. §. 11. n. 8. dicti hanc sententiam esse omnium Theologorum, & iuris Pontifici Consulorum, & oportunitat sententiam glossæ, & Panormitani, & Ludouici Romani esse fulam, & ab ea caueandum.*

Aliqui dicunt primam sententiam non esse tam improbatam, quam putat Couarruias, nam in c. si quis de Heret. dicitur ei, scilicet Heretico, anathema dicatur, videbile post mortem, c. à nobis de sent. excom. dicit Innoc. III. [in ceteris casibus à Canonibus annotatis, legiſſe legitur ecclesia mortuos & soluisse] Accedit, quod nihil obstat videbitur mors, quoniam quis dum vivet, potuit Canonice moneri, ne hoc vel illud ei in admittaret, deinde mortuus ratione contumacia in vita quæ post mortem infinitus, ex. omnimodi poterit, quia licet mortuus sit extra iurisdictionem ecclesiæ, ratione tamen delicti, quod in vita parauit, videbit subesse iurisdictioni, & potestati ecclesiæ. Nihilominus tamen videtur secunda sententia vera, quia crimina morte extinguntur & quoniam dicit. dislin. 2. 3. & c. accusatus §. si viro, ad finem, de Heret. in sexto, & l. 1. & 2. C. si reus, vel accusatus moriuerit. Quare quod in c. si quis de Heret. & alibi habetur, Hereticum post mortem excommunicari, posse: hunc sensum haberet, posse post mortem declarari, hunc vel illum cum hereti ex hac via deceſſile, & proinde tanguam excommunicatum esse ecclesiastica sepulitura priuandum. Viuos non posse pro eo Missarum sacrificia, aut preces offerre, & bona eius publicanda.

Sed dobra questionis est, quid dicendum, si v. g. Titius mandauerit Caio, ut Scium Clericum vulneraret, & mortuus est Titius antequam Caius mandata impletet, & post mortem Titii Caius mandatorius Scium percussit, an Titius iam vita defunctus in excommunicatione non incurrit? *Glossa in c. mulier. de fini. excom. in verbo auctoritate, vel mandato negat eum incurrere in excommunicationem, & cit. Innocentium, & Hostensem, sic etiam Panormit. in capite.* Altera est sententia affirmantium eum in excommunicationem incidere. *Sic Goffredus, & Tancredus in cap. à Glossa citati, & probant, quia ex. maioris de bapt. & eius effectu, [voluntas nisi ante mortem revocetur, permanet post mortem.] Richardus in 4. dislin. 18. art. 5. q. 4. utramq; opinionem, ut probabilem, refert. Certe meo iudicio, prima sententia est vera: tum quia mandatum, mandatoris morte finitur, inter causas fit mandati. g. 1. & c. relatum. & ea licet de off. deleg. nam mandatum est voluntas mandatoris, sed voluntas cuiusque in morte, cum vita ipsius finitur ac definit: tum etiam quia, ut dixi, criminis morte extinguntur: ergo crimen Titii quo mandauit Scium vulnerare, morte ipsa extinctum est: nec in c. maiores dicitur voluntas post mortem durare si revocata non fuerit ante mortem; sed post somnum, vel amentiam.*

Tertio queritur, An Papa, vel ecclesia valeat absoluere ab excommunicatione mortuos.

De hoc Innoc. III. in t. à nobis, de sent. excomm. primum dicit ille: Si quis cum excommunicatione è vita deceſſerit, quamvis signa contritionis, & penitentiae deducit, non potest in loco facio sepeliri, nec possunt viui pro eo preces Missarum sacrificia offerre, nisi prius fuerit ab excommunicatione absolutus: nihil impedit, ut quis sit ligatus apud ecclesiam, & solitus apud Deum. Secundo

dicit: